

Голові спеціалізованої вченої ради К 26.053.11 Інституту вищої освіти НАПН України доктору педагогічних наук, професору, члену-кореспонденту НАПН України О. Г. Ярошенко
01014, Київ, Бастіонна, 9

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Криворучко Аліни Валеріївни «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія)

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Актуальність проведеного дослідження не викликає сумнівів, адже згідно з Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті, Державною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року основною метою вищої педагогічної освіти визначено підготовку кваліфікованого компетентного педагога, здатного забезпечувати сучасну якість освіти й, окрім іншого, ефективно оцінювати навчальні досягнення учнів. Оцінювання навчальних досягнень школярів з хімії має свої особливості, що потребує різноманітності форм, методів та засобів підготовки студентів до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Об'єктивності визначення рівня навчальних досягнень школярів, яке відповідає вимогам Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, розробленого на основі особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, можна досягти за умови здійснення вчителем хімії цілеспрямованого, науково обґрунтованого процесу оцінювання навчальних досягнень учнів, наявності умінь та досвіду реалізовувати оцінювальну діяльність, готовність до якої закладається у педагогічному університеті.

З огляду на вищенаведене, дисертація «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів» є актуальною і практично значущою. Це підтверджується й тим, що дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри хімії та методики викладання хімії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі» (ДР № 0111U000704).

Здобувачем переконливо обґрунтовано актуальність, теоретичну й практичну значущість проведеного дослідження через всебічне розкриття ступеня розробленості проблеми та виокремленні суперечності у процесі її становлення.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається адекватним вибором і ефективним використанням здобувачем наукових підходів, наукових принципів і методів педагогічного дослідження.

Насамперед слід відзначити глибоке розуміння дисертантом досліджуваної проблеми, яке дозволило чітко визначити мету, завдання, об'єкт і предмет дисертаційного дослідження (с. 5). Структурування матеріалу та його представлення у трьох розділах дисертації надало можливість автору системно й вичерпно висвітлити теоретичні засади та експериментальні методи й прийоми, що сприяють підготовці майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів.

У першому розділі дисертації (с. 10-57) на основі вивчення наукових джерел автор розкрила сутність понять «навчальні досягнення учнів», «оцінювання навчальних досягнень учнів», «підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів», «готовність майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів» та уточнила їх визначення.

Безперечно важливими в теоретичному і практичному вимірах є здійснений аналіз вітчизняної практики підготовки майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, представлений у розділі другому (с. 60-137).

З методичної точки зору заслуговує схвалення визначення структури оцінювальної діяльності вчителя хімії. Вагомим творчим здобутком дослідження є використання форм та методів оцінювання, взаємопов'язаних із сучасними формами та методами оцінювання навчальних досягнень школярів з хімії (с. 91-94). Таке поєднання забезпечило підвищення пізнавальної активності студентів і формування їхніх знань, умінь, практичного досвіду з використання форм та методів оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії, усвідомлення сутності оцінювальної діяльності, значення форм та методів оцінювання у ній, розвиток професійної здатності до вибору й аналізу різних форм та методів оцінювання з позиції їхньої методичної доцільності в конкретних умовах навчання.

А. В. Криворучко переконливо розкрила загальну методикау дослідження, визначила організаційно-методичні основи підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, аргументовано здійснила визначення структури готовності майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів та критеріїв і

показники її сформованості, логічно розкрила педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, запропонувала методiku підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Криворучко А. В., вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження, вказати на дискусійні моменти, висловити конкретні побажання.

1. У тексті дисертації першою та важливою педагогічною умовою формування готовності майбутнього вчителя до оцінювальної діяльності школярів названо створення в педагогічному ВНЗ освітнього середовища, сприятливого для інтеграції діяльності викладачів різних дисциплін. На нашу думку, дослідження лише виграло б якби до наявних суперечностей, які зумовили вибір теми дослідження, сформульованих автором у Вступі (с. 4) віднесли й суперечності між необхідністю створення в педагогічному ВНЗ названого освітнього середовища та недостатньою практикою по її реалізації.
2. На наш погляд, у якості мети дослідження не потрібно вказувати експериментальну перевірку методики підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, тому що завдання п'яте у вступі (с. 5) частково дублює мету дослідження.
3. У меті та завданнях дисертаційного дослідження наголошується на створенні методики підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, водночас, у тексті роботи представлена модель відповідної методики (рис. 2.5, с. 113). Бажано було б розкрити співвідношення цих понять – «методика» та «модель методики».
4. Викликає сумнів, чи можна говорити про якісну обробку результатів дослідження методами математичної статистики, адже якісна обробка являє собою спосіб вивчення сутності об'єкту через виявлення його невимірюваних властивостей.
5. У роботі подекуди зустрічаються русизми та помилки набору (с. 59, 61, 78, 80, 93, 123, 145, 146 та ін.).

Разом з тим підкреслюємо, що висловлені зауваження та дискусійні моменти торкаються часткових питань, а відтак, не впливають на високу позитивну оцінку дисертації та жодним чином не зменшують наукову і практичну значущість роботи.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вірогідність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком відповідають суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовному аналізу джерельної бази (344 найменування). Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках,

які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті. Достатньою за обсягом й цілком логічною є емпірична частина дослідження. Заслуговують схвалення додатки, які детально розкривають хід і результати експериментальної роботи та можуть слугувати методичними рекомендаціями для працюючих викладачів педагогічних ВНЗ.

Достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, у тому числі методів математичної статистики, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом та інтерпретацією здобутих результатів.

Наукова новизна результатів дослідження, виконаного А. В. Криворучко полягає у:

- обґрунтуванні та розробленні методики підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів;
- визначенні структурно-компонентного складу готовності майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, критеріїв та показників її сформованості;
- виявленні й обґрунтуванні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Практична значущість дослідження полягає у розробленні методичного супроводу підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів. Особливо хочемо відзначити розробку та впровадження навчально-методичного комплексу дисципліни за вибором «Сучасні форми та методи оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії», наскрізних програм виробничих педагогічних практик, методичних розробок портфоліо студента, блоків практичних пізнавальних завдань з психолого-педагогічних дисциплін, хімічних дисциплін.

Загальні висновки до дисертації науково обґрунтовані та цілком відображають одержані дослідницькі результати на теоретичному і практичному рівнях. Зміст дисертаційного дослідження свідчить про високий науковий рівень А. В. Криворучко.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 13 публікацій автора (4 статті у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 3 – у періодичних наукових виданнях зарубіжних країн, 6 статей – у збірниках матеріалів конференцій) з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації та цілком відповідають установленим вимогам.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про професійну зрілість автора.

Основні положення та результати дослідження з належною повнотою доповідалися й обговорювалися на 18 міжнародних, всеукраїнських, обласних науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях кафедри хімії та методики викладання хімії ПНПУ імені В.Г.Короленка, методичних об'єднань учителів хімії, творчої групи.

5. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Дисертаційна робота Криворучко Аліни Валеріївни є завершеною, оригінальною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для теорії та методики навчання хімії. На підставі виконаних досліджень і розробок автором здійснено комплексне вирішення важливої наукової і практичної проблеми, а саме обґрунтовано методику підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень школярів.

Дисертаційна робота «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів» відповідає вимогам (пп. 9, 10, 12, 13) «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Криворучко Аліна Валеріївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (хімія).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри хімії та методики навчання хімії

Сумського державного педагогічного університету

імені А. С. Макаренка

О. М. Бабенко

30 листопада 2015 р.

Підписано О.М.
засвідчую
О.М. Бабенко
30 11 2015 р.